



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 350/2017-16

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 15. júna 2017 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Lajosa Mészárosa predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Samuelom Baránikom, Podjavorinskej 7, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 17 ods. 1 a 6 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 20 CoP 38/2014-51 z 21. mája 2014 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7 Cdo 619/2014 z 19. augusta 2015 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) bola 9. decembra 2015 doručená sťažnosť [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 17 ods. 1 a 6 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru

o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 20 CoP 38/2014-51 z 21. mája 2014 (ďalej len „napadnuté uznesenie krajského súdu“) a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 7 Cdo 619/2014 z 19. augusta 2015 (ďalej len „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol 2. júla 2013 bez jeho súhlasu prevzatý do ústavnej starostlivosti do špecifikovaného ústavu zdravotníckej starostlivosti. Na základe oznámenia ústavu zdravotníckej starostlivosti z 3. júla 2013 začal Okresný súd Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) konanie o prípustnosti prevzatia do ústavu zdravotníckej starostlivosti podľa § 191b ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“).

Uznesením č. k. 1 Pu 153/2013-3 zo 4. júla 2013 ustanovil okresný súd sťažovateľovi opatrovníka – mestskú časť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „mestská časť“). Proti uzneseniu o ustanovení opatrovníka podal sťažovateľ odvolanie.

Následne vyšší súdny úradník vypočul ošetrojúceho lekára sťažovateľa a aj sťažovateľa „v neprítomnosti opatrovníka či zákonného sudcu“. Okresný súd – zákonným sudcom – rozhodol uznesením č. k. 1 Pu 153/2013-7 zo 4. júla 2013 tak, že k prevzatiu sťažovateľa do ústavu zdravotníckej starostlivosti došlo zo zákonných dôvodov (ďalej aj „uznesenie o zákonnosti prevzatia“). Predmetné uznesenie bolo sťažovateľovi doručené 4. júla 2013 do vlastných rúk.

Dňa 30. júla 2013 prevzal právny zástupca zastupovanie sťažovateľa. Dňa 31. júla 2013 oznámil právny zástupca zastupovanie sťažovateľa okresnému súdu. V rovnaký deň bol sťažovateľ prepustený z ústavu zdravotníckej starostlivosti.

Uznesením č. k. 1 Pu 153/2013-11 z 1. augusta 2013 zrušil okresný súd uznesenie o ustanovení opatrovníka sťažovateľovi.

Uznesením č. k. 1 Pu 153/2013-13 z 2. augusta 2013 okresný súd zastavil konanie a zároveň doručil právnenému zástupcovi sťažovateľa uznesenie zo 4. júla 2013 o zákonnosti prevzatia.

Prostredníctvom právneho zástupcu podal sťažovateľ odvolanie proti uzneseniu zo 4. júla 2013 o zákonnosti prevzatia s návrhom na odpustenie zmeškania lehoty. Rovnako tak podal odvolanie aj proti uzneseniu okresného súdu z 2. augusta 2013 o zastavení konania.

Okresný súd rozhodol uznesením zo 4. septembra 2013 tak, že návrh na odpustenie zmeškania lehoty zamietol. Proti tomuto uzneseniu podal sťažovateľ odvolanie.

Krajský súd rozhodol uznesením zo 14. októbra 2013 tak, že uznesenie o zamietnutí návrhu na odpustenie zmeškania lehoty zo 4. septembra 2013 potvrdil. Odvolanie proti uzneseniu o zastavení konania odmietol ako podané neoprávnenou osobou. O odvolaní proti uzneseniu zo 4. júla 2013 o zákonnosti prevzatia krajský súd nerozhodol.

Proti uzneseniu krajského súdu zo 14. októbra 2013 podal sťažovateľ dovolanie. Najvyšší súd vrátil vec bez rozhodnutia o dovolaní.

Po vrátení veci rozhodol krajský súd napadnutým uznesením z 21. mája 2014 tak, že odvolanie sťažovateľa proti uzneseniu zo 4. júla 2013 o zákonnosti prevzatia odmietol ako oneskorene podané. Proti tomuto uzneseniu krajského súdu z 21. mája 2014 podal sťažovateľ dovolanie.

O dovolaniach sťažovateľa rozhodol najvyšší súd uznesením z 26. augusta 2014 tak, že zrušil uznesenie krajského súdu vo výroku o odmietnutí odvolania proti uzneseniu okresného súdu o zastavení konania a v tejto časti vec vrátil na ďalšie konanie. Dovolanie proti uzneseniu krajského súdu vo výroku o potvrdení uznesenia o zamietnutí návrhu na odpustenie zmeškania lehoty odmietol.

Najvyšší súd tiež rozhodol napadnutým uznesením z 19. augusta 2015 tak, že odmietol dovolanie sťažovateľa proti uzneseniu krajského súdu z 21. mája 2014 o odmietnutí odvolania proti uzneseniu o zákonnosti prevzatia.

Sťažovateľ v sťažnosti argumentuje, že „*vníma porušenie svojich ústavných práv Uznesením zo dňa 21. 5. 2014 v spojení s Uznesením zo dňa 19. 8. 2015 v týchto bodoch:*

1. rýdzo formálne, úplne neefektívne zastúpenie sťažovateľa na základe rozhodnutia okresného súdu zo dňa 4. 7. 2013 Mestskou časťou [REDAKOVANÉ],

2. nesprávne posúdenie včasnosti podaného odvolania sťažovateľa voči uzneseniu zo dňa 4. 7. 2013, č. k. 1 Pu 153/2013,

3. nezákonný spôsob vykonávania dokazovania.“

Sťažovateľ namieta, že mu okresný súd ustanovil za opatrovníka mestskú časť, pričom je zrejmé, že „*k ustanoveniu opatrovníka došlo pred tým, ako by súd zisťoval pomery sťažovateľa... ak má byť zastúpenie sťažovateľa efektívne, tak opatrovníkom (resp. iným jeho zástupcom v danom konaní) musí byť niekto, kto je z rodinného či sociálneho prostredia, ktoré je zastúpenému blízke“*. Sťažovateľ poukazuje na to, že ustanovenie mestskej časti bolo len formálne – sťažovateľ nemá v uvedenej mestskej časti bydlisko, nemal žiaden kontakt s uvedeným opatrovníkom, nikto za mestskú časť ho nekontaktoval, opatrovník sa neoboznámil s jeho prípadom, ale len mechanicky preberal doručované písomnosti. V tejto súvislosti sťažovateľ tiež uvádza, že „*pri prvotnom kontakte so súdom a ústavom zdravotníckej starostlivosti... spomínal rodičov, s ktorými žije v spoločnej domácnosti... Bolo evidentné, že sťažovateľ (pod vplyvom medikácie) nebol schopný si sám zvoliť právneho zástupcu pre konanie. O to vážnejšie teda mal všeobecný súd pristupovať k tomu, aby ním ustanovený opatrovník bol reálne niekto, kto sa bude o práva sťažovateľa zaujímať a mal by vôľu pri ich porušení či ohrození zasiahnuť (napr. v prípade sťažovateľa jeden z jeho rodičov) a nie iba formálne ustanoviť orgán samosprávy.“* V rámci tejto argumentácie sťažovateľ poukazuje na právne závery Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) v jeho rozsudku vo veci M. S. proti Chorvátsku č. 2 z 19. 2. 2015.

Sťažovateľ tiež namieta, že krajský súd a najvyšší súd nesprávne posúdili otázku včasnosti podania odvolania proti uzneseniu zo 4. júla 2013 o zákonnosti prevzatia. Podľa sťažovateľa bolo potrebné počítať plynutie lehoty na odvolanie od doručenia jeho právneho zástupcovi. Podľa sťažovateľa krajský súd v napadnutom uznesení z 21. mája 2014 nevysvetlil, prečo *„neakceptoval včasnosť podaného odvolania podľa bodu ii) – t. j. od jeho doručenia advokátovi... Najvyšší súd toto pochybenie krajského súdu nijako nekorigoval, napriek tomu, že nesprávne odmietnutie odvolania z dôvodu jeho oneskorenosti predstavuje vždy dovolací dôvod, ktorým je odňatie možnosti konať pred súdom. V odôvodnení uznesenia zo dňa 19. 8. 2015 sa najvyšší súd zamerlal na doslovné zopakovanie svojho právneho názoru z uznesenia zo dňa 26. 8. 2014 ohľadom opravného prostriedku proti zamietnutiu odpustenia zmeškania lehoty, bez toho, aby posúdil včasnosť podaného odvolania z dôvodov uvedených v tomto odseku pod bodom ii) vyššie.“*

Sťažovateľ napokon poukazuje na to, že dokazovanie – t. j. jeho výsluch a výsluch ošetrojúceho lekára vykonal vyšší súdny úradník napriek tomu, že išlo o osobnú slobodu. V tejto súvislosti poukazuje na judikatúru ESĽP (rozsudky vo veciach Ľupa proti Českej republike z 26. 5. 2011, D. D. proti Litve zo 14. 2. 2012, Shtukaturov proti Rusku z 27. 3. 2008, Sýkora proti Českej republike z 22. 11. 2012) a taktiež na judikatúru súdov Českej republiky. Sťažovateľ v sťažnosti uvádza:

«Zo žiadneho zákonného ustanovenia nevyplýva oprávnenie vyššieho súdneho úradníka vykonávať dôkazy v občianskom súdom konaní (okrem výnimiek, ktorými je napr. dožiadanie). To, že dôkazy vykonáva zákonný sudca, musí platiť o to nástojčivejšie, keď ide o tak závažné právo, akým je osobná sloboda človeka. V konaní o obmedzení svojprávnosti dospeli súdy v ČR k záveru, že s posudzovaným musí súd prísť do osobného kontaktu, pričom má ísť o sudcu alebo senát nie vyššieho súdneho úradníka (por. rozhodnutie Krajského súdu v Hradci Králové sp. zn. 26 Co 197/2014, ktorý právny záver označil Ústavný súd ČR za „ústavne konformný“ - por. I. ÚS 1974/14). Právny názor, ktorý k tejto otázke zaujal najvyšší súd v Uznesení zo dňa 19. 8. 2015, považujeme za nesprávny. Najvyšší súd sa priklonil k záveru, že pokiaľ by daný úkon bol vyhradený sudcovi, tak by zákonodarca použil termín „sudca“ (ako je to v prípade vzatia obvineného do väzby), pokiaľ zákonodarca použil termín „súd“, tak tento úkon náleží na základe poverenia aj

vyššiemu súdному úradníkovi, ktorého úkony sa považujú za úkony súdu. Tvrdíme, že oprávnenie konať za súd súdnému úradníkovi musí explicitne vyplývať zo zákona (najmä zákon č. 549/2003 Z. z... Pri výklade, ktorý podal najvyšší súd, by sme poľahky mohli dospieť k záveru, že vyšší súdny úradník by na základe poverenia sudcu mohol napr. nariadiť predbežné opatrenie..., zabezpečiť dôkaz... a podobne. Tým, že krajský súd a najvyšší súd nevykladali predmetné ustanovenia zákona v súlade s ústavou, nezabezpečili sťažovateľovi konanie, ktoré by splňalo zákonné a ústavné požiadavky, napriek tomu, že toto konanie bolo spojené s obmedzením jeho osobnej slobody...»

Na tomto základe sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„1. Základné práva... (sťažovateľa) zaručené čl. 17 ods. 1 a 6, čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a v čl. 6 ods. 1 Dohovoru..., uznesením Krajského súdu v Bratislave zo dňa 21. 5. 2014, č. k. 20 CoP 38/2014-51 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 19. 8. 2015, sp. zn. 7 Cdo 619/2014, porušené boli.

2. Uznesenie Krajského súdu v Bratislave zo dňa 21. 5. 2014, č. k. 20 CoP 38/2014-51 a uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 19. 8. 2015, sp. zn. 7 Cdo 619/2014 sa zrušujú a vec sa vracia Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Bratislave a Najvyšší súd Slovenskej republiky sú povinní zaplatiť sťažovateľovi vyčíslenú náhradu trov konania, k rukám jeho právneho zástupcu, do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.“

V súvislosti so skončením funkčného obdobia sudcu ústavného súdu Ľubomíra Dobríka 29. februára 2016 (ktorý bol aj sudcom spravodajcom vo veci) plénum ústavného súdu prijalo 14. septembra 2016 dodatok č. 1 k rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. marca 2016 do 28. februára 2017 (ďalej len „dodatok“). Podľa čl. X bodu 2 rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. 3. 2016 do 28. 2. 2017 schváleného 17. februára 2016 v znení dodatku „Veci pridelené sudcovi ústavného súdu Ľubomírovi Dobříkovi ako sudcovi spravodajcovi, ktoré neboli do 29. februára 2016 skončené prijatím konečného rozhodnutia pléna ústavného súdu alebo príslušného senátu ústavného súdu, prípadne odložením podania podľa § 23a zákona o ústavnom súde, budú pridelené ostatným sudcom ústavného súdu. Predsedníčke

ústavného súdu sa prideli osem vecí. Pridelenie sa vykoná podľa § 29 zákona o ústavnom súde náhodným výberom v súlade s Čl. I bodom 2, Čl. V bodom 1 a Čl. VI bodom 1 rozvrhu práce.“. V nadväznosti na uvedené bola vec vedená pod sp. zn. Rvp 16012/2015, v ktorej bol pôvodne sudcom spravodajcom Ľubomír Dobřík, pridelená sudkyňi Ľudmile Gajdošíkovej, ktorá sa týmto stala sudkyňou spravodajkyňou v danej veci.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, návrhy podané oneskorene, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

O zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti ide vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne

neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

II.1 K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 17 ods. 1 a 6 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu z 21. mája 2014

Krajský súd ako odvolací súd napadnutým uznesením odmietol odvolanie sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu zo 4. júla 2013 o zákonnosti prevzatia ako oneskorene podané. Okresný súd v odôvodnení napadnutého uznesenia uviedol:

„Z citovaných zákonných ustanovení vyplýva, že lehota na podanie odvolania začína plynúť od doručenia písomného vyhotovenia uznesenia a odvolanie je podané včas, ak bolo v zákonnej lehote doručené súdu, alebo odovzdané na poštovú prepravu. Lehotu na podanie

odvolania nemožno predĺžiť, možno len, ak sú na to splnené predpoklady v zmysle ust. § 58 ods. 1 O. s. p., odpustiť jej zmeškanie.

Z obsahu spisu vyplýva, že napadnuté uznesenie (č. k. 1 Pu 153/2013-7) bolo umiestnenému prostredníctvom jeho opatrovníka doručené dňa 08. 07. 2013 (pondelok – pracovný deň).

Dňom nasledujúcim po dni doručenia tohto uznesenia začala plynúť zákonná 15-dňová lehota na podanie odvolania proti nemu, ktorá umiestnenému uplynula dňom 23. 07. 2013 (pracovný deň – utorok).

Odvolanie podané umiestneným na pošte dňa 16. 08. 2013 (piatok) je teda oneskoreným, po uplynutí zákonnej lehoty na podanie odvolania proti uzneseniu.

Z obsahu spisu zároveň vyplýva, že o návrhu umiestneného na odpustenie zmeškania lehoty na podanie odvolania, rozhodol súd prvého stupňa uznesením zo dňa 4. septembra 2013, č. k. 1 Pu/153/2013-20 tak, že umiestnenému zmeškanie lehoty na podanie odvolania neodpustil a Krajský súd v Bratislave uznesením zo dňa 14. októbra 2013, č. k. 20 CoP 122/2013-27 prvostupňové uznesenie potvrdil a právoplatnosť nadobudlo dňa 22. 11. 2013.

Z uvedených dôvodov odvolací súd odvolanie umiestneného proti uzneseniu súdu prvého stupňa zo dňa 4. júla 2013, č. k. 1 Pu 153/2013-7, podľa § 218 ods. 1 písm. a) O. s. p., ako podané oneskorene, odmietol.

Odvolací súd sa v intenciách pokynu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zaoberal aj odvolaním umiestneného proti uzneseniu súdu prvého stupňa zo dňa 4. júla 2013, č. k. 1 Pu 153/2013-3, ktorým mu súd prvého stupňa ustanovil za opatrovníka Mestskú časť [REDAKOVANÉ], podľa ust. § 29 ods. 6, § 191b ods. 2 O. s. p., nakoľko umiestnený nemal iného zástupcu.

Súd prvého stupňa uznesením zo dňa 1. augusta 2013, č. k. 1 Pu 153/2013-11, ktoré nadobudlo právoplatnosť dňa 21. 08. 2013, na odvolanie umiestneného, uznesenie zo dňa 4. júla 2013, č. k. 1 Pu 153/2013-3 zrušil, pričom z obsahu odôvodnenia tohto uznesenia (§ 41 ods. 2 O. s. p.) vyplýva, že bolo zrušené podľa § 210a O. s. p.

Podľa § 210a O. s. p., uznesenie o povinnosti zaplatiť súdny poplatok alebo uznesenie, z ktorého nenadobudla dosiaľ práva iná osoba ako odvolateľ, alebo uznesenie, ktorým bolo uložené poriadkové opatrenie (§ 53), alebo uznesenie o odmietnutí návrhu na

začatie konania (§ 43 ods. 2, § 78c ods. 3), alebo uznesenie o zastavení konania o dedičstve, alebo uznesenie podľa § 75a, môže na odvolanie zmeniť priamo súd prvého stupňa, pokiaľ odvolaniu v celom rozsahu vyhovie.

Odvolací súd na základe uvedeného preto dospel k záveru, že nakoľko o odvolaní umiestneného proti uzneseniu súdu prvého stupňa zo dňa 4. júla 2013, č. k. 1 Pu 153/2013-3 bolo rozhodnuté už prvostupňovým súdom (uznesením č. k. 1 Pu 153/2013-11), odvolací súd o tomto odvolaní umiestneného opätovne rozhodovať nemohol.“

Krajský súd v rámci svojho právneho záveru o tom, že sťažovateľ podal odvolanie proti uzneseniu o zákonnosti prevzatia oneskorene, odkázal na uznesenia okresného súdu a krajského súdu, ktorými tieto súdy rozhodovali o návrhu sťažovateľa na odpustenie zmeškania lehoty na podanie odvolania. Okresný súd uznesením zo 4. septembra 2013 zamietol návrh sťažovateľa na odpustenie zmeškania lehoty na odvolanie. Okresný súd pri svojom právnom závere považoval za rozhodujúce, že oštrujúci lekár sťažovateľa pri jeho výsluchu 4. júla 2013 *«odporučil, aby súd umiestnenému doručil napadnuté uznesenie, pretože podľa jeho názoru bol v stave, aby obsah doručovanej písomnosti (uznesenie č. k. 1 Pu 153/2013-7 zo dňa 04. 07. 2013) pochopil... Súd v rovnaký deň vykonal aj výsluch umiestneného, pričom z obsahu zápisnice nevyplýva, že by umiestnený nebol schopný porozumieť jednak významu samotného konania ako aj významu v ten istý deň doručenej písomnosti.*

Súd poukazuje aj na tú skutočnosť, že umiestnený podaním zo dňa 19. 07. 2013 podaným na poštovú prepravu dňa 20. 07. 2013 podal odvolanie voči uzneseniu o ustanovení opatrovníka č. k. 1 Pu 153/2013-3 zo dňa 04. 07. 2013. Z obsahu predmetného odvolania však nevyplýva, že by mal vôľu napadnúť aj uznesenie o vyslovení „zákonných dôvodov“ č. k. 1 Pu 153/2013-7 zo dňa 04. 07. 2013. Neobstojí ani tvrdenie umiestneného, že pri návšteve právneho zástupcu nemal predmetné uznesenie „u seba“. Z obsahu spisu vyplýva, že uznesenie mu bolo doručené do vlastných rúk dňa 04. 07. 2013.».

Na základe odvolania sťažovateľa rozhodol krajský súd uznesením zo 14. októbra 2013 tak, že uznesenie okresného súdu zo 4. septembra 2013 potvrdil. Krajský súd uviedol, že sa stotožnil s právnym záverom okresného súdu, *„nakoľko dospel k správne-*

právnemu záveru, že na strane umiestneného neexistovala žiadna prekážka, ktorá by mu bránila podať odvolanie v zákonnej lehote. O objektívnej a subjektívnej schopnosti umiestneného podať odvolanie aj proti uzneseniu súdu prvého stupňa zo dňa 4. júla 2013, č. k. 1 Pu 153/2013-7 totiž nepochybné svedčí skutočnosť, že proti uzneseniu o ustanovení opatrovníka zo dňa 4. júla 2013, č. k. 1 Pu 153/2013-3, ktoré bolo umiestnenému doručené tiež dňa 4. 7. 2013, podal dňa 20. 7. 2013 na pošte riadne odvolanie, z dôvodu ktorého dospel súd prvého stupňa k správne právnemu záveru, že umiestnenému, v rozpore s jeho tvrdením, nebránil v podaní odvolania proti prvostupňovému uzneseniu zo dňa 4. júla 2013, č. k. 1 Pu 153/2013-7 jeho zdravotný stav, ani žiadna iná prekážka, ktorá by predstavovala ospravedliteľný dôvod zmeškania lehoty v zmysle § 58 ods. 1 O. s. p.“.

V dovolacom konaní najvyšší súd uznesením z 26. augusta 2014 odmietol dovolanie sťažovateľa v časti, v ktorej smerovalo proti potvrdzujúcemu výroku uznesenia krajského súdu zo 14. októbra 2013. Na toto uznesenie poukázal najvyšší súd v napadnutom uznesení a citoval jeho odôvodnenie.

Právne závery súdov v konaní o návrhu sťažovateľa na odpustenie zmeškania lehoty na odvolanie, vychádzajúc z petitu sťažnosti, nie sú predmetom rozhodovania ústavného súdu. Vzhľadom na priamy vzťah týchto právnych záverov s právnym záverom konajúcich súdov o oneskorenom podaní odvolania proti uzneseniu o zákonnosti prevzatia sťažovateľom ústavný súd sa s týmito právnymi závermi oboznámil a dospel k záveru, že ich nemožno považovať za arbitrárne ani za zjavne neodôvodnené. Vychádzajú zo zistenia, že ošetrojúci lekár sťažovateľa odporučil doručiť uznesenie o zákonnosti prevzatia sťažovateľovi vzhľadom na to, že je schopný pochopiť jeho obsah. Toto uznesenie bolo sťažovateľovi doručené aj s uznesením o ustanovení opatrovníka. Sťažovateľ následne podal odvolanie proti uzneseniu o ustanovení opatrovníka, nie však proti uzneseniu o zákonnosti prevzatia. Z tohto pohľadu obstojí záver konajúcich súdov, že u sťažovateľa neexistovala taká prekážka, ktorá by odôvodňovala odpustenie zmeškania lehoty na podanie odvolania.

S prihliadnutím na uvedené skutočnosti nemožno považovať právny záver krajského súdu v napadnutom uznesení z 21. mája 2014 o tom, že sťažovateľ podal odvolanie proti uzneseniu o zákonnosti prevzatia oneskorene, za arbitrárny a ani za zjavne neodôvodnený, preto je ústavne udržateľný.

Na tomto základe ústavný súd sťažnosť už pri jej predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol v tejto časti ako zjavne neopodstatnenú.

II.2 K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 17 ods. 1 a 6 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu z 19. augusta 2015

Vychádzajúc z obsahu sťažnosti, ústavný súd sa v rámci predbežného prerokovania sústredil na posúdenie, či sa najvyšší súd ústavne akceptovateľným spôsobom vysporiadal s dovolacími námietkami sťažovateľa, ktorými odôvodňoval prípustnosť dovolania v súlade s § 237 ods. 1 písm. c) a f) OSP, sledujúc pritom skutočnosť, či nemožno sťažnosť v tejto časti považovať za zjavne neopodstatnenú.

V súvislosti s preskúvaním napadnutého uznesenia najvyššieho súdu ústavný súd poukazuje v prvom rade na svoju ustálenú judikatúru, v ktorej opakovane zdôrazňuje, že otázka posúdenia, či sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí v zásade do výlučnej právomoci najvyššieho súdu, nie do právomoci ústavného súdu. Otázka posúdenia prípustnosti dovolania je otázkou zákonnosti a jej riešenie samo osebe nemôže viesť k záveru o porušení označených práv sťažovateľa (napr. II. ÚS 324/2010).

Napadnutým uznesením z 19. augusta 2015 najvyšší súd odmietol dovolanie sťažovateľa proti uzneseniu krajského súdu z 21. mája 2014, ktorým tento odmietol odvolanie sťažovateľa proti uzneseniu o zákonnosti prevzatia – podané prostredníctvom právneho zástupcu – ako oneskorene podané. V odôvodnení dospel k záveru, že dovolanie nie je prípustné podľa § 239 OSP. Vzhľadom na obsah dovolacej argumentácie skúmal, či je

daný dovolací dôvod podľa § 237 písm. c) a f) OSP. Poukázal na to, že rovnakú argumentáciu sťažovateľ uvádzal v dovolaní, o ktorom najvyšší súd rozhodol uznesením sp. zn. 7 Cdo 330/2014 z 26. augusta 2014. Následne najvyšší súd citoval odôvodnenie predmetného uznesenia z 26. augusta 2014, pričom uviedol:

«„Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený. Procesná spôsobilosť fyzickej osoby, teda spôsobilosť samostatne pred súdom konať ako účastník konania, je totožná so spôsobilosťou vlastnými úkonmi nadobúdať práva a povinnosti v zmysle § 8 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého spôsobilosť fyzickej osoby vlastnými právnymi úkonmi nadobúdať práva a brať na seba povinnosti vzniká v plnom rozsahu plnoletosťou. Účastník konania stráca procesnú spôsobilosť a schopnosť samostatne konať pred súdom až v dôsledku právoplatného rozsudku súdu o zbavení (obmedzení) spôsobilosti na právne úkony. Fyzické osoby, ktoré nemajú procesnú spôsobilosť, musia byť v konaní zastúpené zástupcom. Nedostatok procesnej spôsobilosti účastníka konania je teda odstrániteľný.

Dovolateľ namietal existenciu procesnej vady v zmysle § 237 písm. c/ O. s. p. neopodstatnene. Dovolateľ nie je právoplatným rozhodnutím súdu zbavený alebo obmedzený spôsobilosti na právne úkony, v konaní o vyslovenie prípustnosti prevzatia do ústavu zdravotníckej starostlivosti, bol umiestnenému súdom riadne ustanovený opatrovník pre toto konanie, pričom skutočnosť že určitá osoba bola v ústave zdravotníckej starostlivosti umiestnená bez jej súhlasu, a že jej bol podľa § 191b ods. 2 O. s. p. ustanovený opatrovník, neznamena, že by v tomto konaní mala postavenie procesne nespôsobilého účastníka konania (rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. februára 2008, sp. zn. 3 Cdo 228/2007). Okrem toho nespokojnosť dovolateľa s formálnym výkonom funkcie súdom ustanoveného opatrovníka, nezakladá procesnú vadu v zmysle § 237 písm. c/ O. s. p.

Dovolateľ ďalej namietal, že konanie v danej veci je postihnuté závažnou procesnou vadou v zmysle § 237 písm. f/ O. s. p. Dôvodom, ktorý zakladá prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia, je taký vadný postup súdu v občianskom súdnom konaní, ktorým sa účastníkovi odníme možnosť pred ním konať a uplatňovať procesné práva priznané mu za účelom zabezpečenia účinnej ochrany jeho práv.

O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O. s. p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva.

Z obsahu dovolania je zrejmé, že umiestnený prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f/ O. s. p. vyvodzuje z toho, že súd nesprávne posúdil jeho návrh na odpustenie zmeškania lehoty, odôvodnený tým, že nebol v konaní riadne zastúpený a súd nepostupoval v súlade s ustanovením § 191b ods. 2 O. s. p. a § 29 ods. 6 O. s. p., keď mu ustanovil za opatrovníka obec napriek tomu, že mu mal ustanoviť za opatrovníka rodiča. Súd mu týmto postupom odňal možnosť včas a riadne sa brániť proti uzneseniu, ktorým rozhodol o prípustnosti prevzatia do ústavu.

V zmysle § 58 ods. 1 O. s. p. súd odpustí zmeškanie takejto lehoty, ak ju účastník alebo jeho zástupca zmeškal z ospravedlniteľného dôvodu a bol preto vylúčený z úkonu, ktorý mu patri. Návrh treba podať do pätnástich dní po odpadnutí prekážky a treba s ním spojiť i zmeškaný úkon.

Zákon v tomto ustanovení umožňuje súdu odpustiť zmeškanie lehoty určenej na urobenie procesného úkonu pod podmienkou, že 1. odpustenie zákon nevyklučuje (viď napr. § 240 ods. 2 O. s. p.), 2. dôvod zmeškania je ospravedlniteľný, 3. dôvod zmeškania lehoty mal za následok vylúčenie z úkonu, 4. ten, kto zmeškal lehotu, podal návrh na odpustenie jej zmeškania do 15 dní po odpadnutí prekážky, 5. v lehote 15 dní po odpadnutí prekážky bol urobený aj zmeškaný úkon. Uvedené podmienky sú stanovené kumulatívne; ak nie je splnená čo i len jedna z nich, nemožno žiadosti vyhovieť. Zákon nekonkretizuje, čo sa považuje za ospravedlniteľný dôvod na odpustenie zmeškania lehoty. Ospravedlniteľné dôvody zmeškania môžu byť rozmanité, napr. živelná pohroma, nehoda, úraz, závažné rodinné komplikácie, alebo náhle ochorenie, vždy však pod podmienkou, že ich dôsledkom bolo vylúčenie možnosti urobiť úkon. Určitá skutková okolnosť však môže byť ospravedlniteľným dôvodom v zmysle § 58 ods. 1 O. s. p. len vtedy, pokiaľ medzi ňou a zmeškaním lehoty je príčinná súvislosť. Na jej preukázanie treba doložiť, že k zmeškaniu došlo len v dôsledku tejto okolnosti, a že nebyť tejto prekážky, nedošlo by k zmeškaniu lehoty. Ospravedlniteľnosť dôvodu zmeškania sa vždy posudzuje podľa okolností

konkrétneho prípadu. O tom, či sú splnené uvedené podmienky rozhoduje súd na základe preukázaných skutkových okolností.

Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozhodnutí sp. zn. 2 Cdo 50/2002, ktoré bolo uverejnené v časopise *Zo súdnej praxe* pod č. 1/2003, vyslovil právny názor, že súd neodníme účastníkovi konania možnosť konať pred súdom tým, že zamietne jeho návrh na odpustenie zmeškania lehoty (§ 58 ods. 1 O. s. p.), keď neuzná ním tvrdený dôvod za ospravedlniteľný.

K rovnakému názoru dospel Najvyšší súd Slovenskej republiky aj v rozhodnutí v sp. zn. 3 Cdo 232/2005. Najvyšší súd Slovenskej republiky v oboch označených rozhodnutiach (a tiež v prejednávanej veci) vychádzal z toho, že ustanovenie § 237 písm. f/ O. s. p. dáva odňatie možnosti konať pred súdom výslovne do súvislosti s faktickou procesnou činnosťou súdu, nie však s jeho právnym hodnotením veci zaujatým v napadnutom rozhodnutí. Právnym posúdením veci súdom (aplikáciou hmotnoprávneho alebo procesného predpisu na zistený skutkový stav) sa vo všeobecnosti neodníma účastníkovi možnosť uplatnenia jeho procesných práv v zmysle citovaného ustanovenia. To platí aj v prípade posúdenia opodstatnenosti návrhu na odpustenie zmeškania lehoty. Aj tu ide o právne posúdenie zisteného skutkového stavu, ktorého prípadná nesprávnosť zakladá vadu podľa § 241 ods. 2 písm. c/ O. s. p., nie však vadu podľa § 237 písm. f/ O. s. p. Treba zdôrazniť, že nesprávne právne posúdenie je síce relevantným dovolacím dôvodom v tom zmysle, že ním možno odôvodniť procesne prípustné dovolanie, ale samo o sebe nezakladá prípustnosť dovolania, teda nie je vadou v zmysle § 237 O. s. p.

Nakoľko súd prvého stupňa neodňal dovolateľovi možnosť konať pred súdom tým, že zamietol jeho návrh na odpustenie zmeškania lehoty, keď neuznal ním tvrdený dôvod za ospravedlniteľný a tiež odvolací súd mu túto možnosť neodňal potvrdením prvostupňového uznesenia, dospel dovolací súd k záveru, že nie je opodstatnená námietka, že v predmetnom konaní došlo k procesnej vade v zmysle § 237 písm. f/ O. s. p., v dôsledku zamietnutia návrhu na odpustenie zmeškanej lehoty“.

Dovolací súd i v tomto prípade sa s týmito dôvodmi stotožňuje, plne na nich zotrváva a na ne poukazuje.»

Následne sa najvyšší súd vysporiadal s námietkou sťažovateľa, že dokazovanie v konaní vykonával vyšší súdny úradník, pričom uviedol:

„Ďalej dovolateľ namietal, že konanie na okresnom súde prebiehalo bolo v rozpore s ustanovením čl. 17 ods. 6 Ústavy Slovenskej republiky pretože umiestnený nebol po celý čas vypočutý sudcom a výsluch umiestneného uskutočnený vyšším súdnym úradníkom považuje za taký úkon, ktorý bol vykonaný v rozpore s citovaným princípami.

K uvedenej námietke dovolateľa najvyšší súd odkazuje na ustanovenie § 40a O. s. p., z ktorého vyplýva, že súdny úradník môže, v rozsahu ustanovenom osobitným zákonom vydávať rozhodnutia a vykonávať iné úkony súdu.

Osobitným zákonom je v danom prípade zákon č. 549/2003 Z. z. o súdnych úradníkoch v znení neskorších predpisov. Z ustanovenia § 5 a nasl. ustanovení zákona vyplýva, že v občianskom súdnom konaní vyšší súdny úradník koná a rozhoduje na základe poverenia súdu. Zo spisu okresného súdu sp. zn. 1 Pu 153/2013, vyplýva, že umiestnený bol vypočutý 4. 7. 2013 vo Fakultnej nemocnici s poliklinikou v [REDAKOVANÉ] (čl. 6) [REDAKOVANÉ].

Z uvedeného vyplýva, že súd na základe oznámenia o nedobrovoľnom vstupe podľa § 191a O. s. p. vykonal potrebné úkony v zmysle § 191b O. s. p. a to začal konanie, ustanovil umiestnenému opatrovníka, vykonal dôkazy, vypočul chorého, ošetrojúceho lekára...

Z ustanovenia § 191b ods. 3 O. s. p. vyplýva, že dôkazy (ktorým je aj výsluch chorého) vykoná súd čo v danom prípade bolo uskutočnené 4. 7. 2013.

Úkony vyššieho súdneho úradníka na základe poverenia sa považujú za úkony súdu. V prípade, že by zákonodarca mienil aby úkon vykonal sudca, tak sa to priamo premietne do procesného predpisu tak ako je to v prípade vzatia obvineného do väzby. Keďže vyšší súdny úradník môže v zmysle citovanej právnej úpravy vydávať rozhodnutia, vykonávať iné procesné úkony, je v súlade so zákonom a s právom účastníka na spravodlivý proces, keď uskutoční výsluch umiestneného podľa § 191b ods. 3 O. s. p.“

Vychádzajúc z citovaného, ústavný súd zastáva názor, že najvyšší súd sa v napadnutom uznesení ústavne konformným spôsobom zaoberal kľúčovými dovolacími námietkami, ktoré sťažovateľ uplatnil vo svojom dovolaní smerujúcom proti napadnutému uzneseniu krajského súdu z 21. mája 2014, pričom právne závery, ktoré k nim zaujal,

sú primeraným spôsobom odôvodnené a zodpovedajú obsahu a zmyslu právnych noriem, ktoré najvyšší súd pri rozhodovaní o dovolaní aplikoval. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu je preto podľa názoru ústavného súdu z ústavného hľadiska akceptovateľné a udržateľné a nesignalizuje takú príčinnú súvislosť medzi ním a sťažovateľom označenými právami, ktorá by zakladala reálnu možnosť vysloviť ich porušenie po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie.

Ústavný súd poukazuje na to, že súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je povinnosť súdu akceptovať dôvody prípustnosti opravného prostriedku uvádzané sťažovateľom, v dôsledku čoho ich „nerešpektovanie“ súdom ani nemožno bez ďalšieho považovať za porušenie označeného základného práva podľa ústavy a práva podľa dohovoru. V inom prípade by totiž súdy stratili možnosť posúdiť, či zákonné dôvody prípustnosti alebo neprípustnosti podaného dovolania boli vôbec naplnené. Takýto postup a rozhodnutie dovolacieho súdu Občiansky súdny poriadok výslovne umožňuje, preto použitý spôsob v konkrétnych prípadoch nemohol znamenať odoprenie prístupu sťažovateľa k súdnej ochrane v konaní o mimoriadnom opravnom prostriedku.

Na základe uvedeného ústavný súd pri predbežnom prerokovaní dospel k záveru, že medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu a obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorých vyslovenia porušenia sa sťažovateľ domáha, neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o ich porušení. Rovnako tak ústavný súd nezistil také dôvody, ktoré by viedli k možnosti vysloviť porušenie základného práva podľa čl. 17 ods. 1 a 6 ústavy napadnutým uznesením najvyššieho súdu. Ústavný súd preto túto časť sťažnosti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

Keďže sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľa v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. júna 2017